

תשובה לקלאודיה- סוסנה הולר

לא אמרתי "יהודי" על מנת להתייחס לישראלים. אמרתי "יהודי" כדי להתייחס לעצמי וליהודים האחרים כאן. להשתמש בהומור ביחס לעצמי וליהודים האחרים מקל עלי מהכובד של האני שלי ומהיותי יהודיה. לא הייתי משתמשת בהומור על מנת להתייחס לנוצרים או למוסלמים. הרי זה לא היה מביא לי הקלה כלשהי אלא בדיוק ההפך, כפי שכבר ידוע לנו.

ההפרדה בין המדינה והדת היא לא כל כך ממשית בישראל. היא חייבת להיות, אך לא קימת בחוקה. יש לנו לזה דוגמאות כואבות: מדוע בנינו דמוקרטיה בלי חוקה? מדוע נותרה ישראל ללא ההגבלה של כוח השלטון שחוקה יכולה לערוב לה? אחת הסיבות היא העובדה שכשהוכרזה המדינה פרצה המלחמה. להלחם בארצות הערביות כרך בחובו לדחות את המחשבה על איך אנחנו רוצים להיות על מנת לעסוק בלהיות קיימים, לשרוד. אך בתום מלחמת 48 הוחלט לדחות את כתיבת החוקה כדי למנוע את המחלוקת עם הדתיים על אודות השם "יהודי". היה נהיר שהמיסדים רצו מדינת לאום ולא ארץ דתית. חוקה היתה מציתה את הקונפליקט בין חוק המדינה וההלכה. אך לא היה עיבוד ברור (שאיני יודעת אם הוא בכלל אפשרי) על ההשלכות של יצירת מדינה יהודית.

בימינו ברור מתמיד שאסור לנו להותיר את השם "יהודי" בידיים של דתיים. גם ברור שהשם "ישראלי" לא פותר את ההבדלים בין העדות והדתות השונות הדרות בארצנו. עלינו להמציא את האופן בו נוכל להכיר ב- ולכבד את ההבדלים בלי אפקטים של הדרה. הבחנה אין פרושה הדרה. על אף שיש הבדלים שכורכים בחובם בעיות שהפתרון שלהן קשה ביותר, כמו ההבדל בין מושג מדינת לאום ומושג של חיים לפי ההלכה או השריה.

בשל כל אלה אני לא מסכימה עם ההצעה לראות בירושלים המפתח של הסכסוך. אני מעדיפה את מה שאנטוניו די צ'צ'יה יעץ לנו בתוקף: לא להתחיל את המשא ומתן בירושלים! ההתנסות שלו בוותיקן עשה אותו לחכם על אודות הסכנות הגלומות במילה "אלוהים".

סוסנה הולר